

İKİNCİ KIRIM SAVAŞI MI?

FUAT AKYÜREK

Geçtiğimiz ay bu köşedeki yazının başlığı “Derinleşen Çelişkiler”di. Yazı büyük emperyalist güçler arasındaki çelişkilerin derinleştiğini, dünyadaki anlaşmazlık bölgelerinin çoğaldığını vurguluyor, bu durumun saflaşma ve bloklaşma eğilimlerini artırdığını belirtiyordu. Yazı Asya’nın Çin merkezli bölgesindeki ekonomik yükselişe özellikle dikkat çekiyor, bunun etrafında beliren çelişkilerin yeni gerginlikleri gündeme getirdiğine işaret ediyordu. Ama Ukrayna merkezli gelişmeler yavaştan başlayarak hızlandı ve uluslararası politika açısından öne çıktı.

Ukrayna “renkli devrimler” döneminde turuncu olanını temsil ediyordu. Batılı emperyalist güçlerin finanse ettiği ve kışkırttığı gerici bir ayaklanma ile Rusya yanlısı yönetim devrilmişti. Ama aradan geçen yaklaşık on yılda bu ülkede çok şey değişmişti. Seçimleri Rusya yanlısı parti kazanmış, eski yönetimin lideri yolsuzluklar nedeniyle cezaevine atılmıştı. Soçi’deki Kış Olimpiyatları öncesinde Ukrayna yeniden hareketlenmiş, AB’nin desteklediği, içlerinde açıkça faşistlerin de olduğu gruplar yeniden yönetime hakim olmuşlardı.

Ancak olimpiyatlar döneminde sessiz kalan Rusya –olimpiyatlar döneminde savaşların bile durması gelenektir!- daha sonra harekete geçti ve Kırım özerk bölgesine müdahaleye başladı. Bu yazı yazılırken Kırım’daki Rusya operasyonu sürüyor, AB’den, ABD’den ve Rusya’dan karşılıklı sert açıklamalar geliyordu. Ukrayna’nın Kırım’daki donanması Rus ablukası altında ve teslim olmaları için kendilerine süre verilmesi söz konusu. Bu arada bazı ABD savaş gemilerinin Karadeniz’e açılacağına ilişkin haberler yayılıyor.

Bütün bu gelişmeler ikinci bir Kırım Savaşı’nın çıkıp çıkmayacağına ilişkin tartışmaları da yoğunlaştırmış durumda. Hatırlanacağı gibi 19.yüzyılın ortasında İngiliz, Fransız ve Osmanlı orduları Kırım’a saldırmış Rus birlikleri yenilgiye uğratılmıştı. Savaşın nedeni Çarlık Rusya’sının ilerlemesi, Osmanlı İmparatorluğu’nun tehlikeye düşmesi idi. Böyle bir durum, özellikle Boğazların Çarlık Rusya’sının kontrolü altına girmesi ve Osmanlı topraklarındaki Rus yayılması, İngiliz ve Fransızların aleyhine bir durum doğuruyordu. Bu nedenle Kırım Savaşı kaçınılmaz olmuştu.

Ancak bu ilginç bir savaştı! Büyük Britanya İmparatorluğu o zamanki politikası nedeniyle Rusya’nın fazla yıpranmasını istemiyor, kıta Avrupa’sındaki güçlerin birbirlerini tehdit edecek ve yıldırarak bir konumda olmasını istiyordu. Zaten Çarlık Rusya’sı da bu yenilgiden kısa bir süre sonra kendisini toparlamıştı. Kırım Savaşı’na yol açan çelişkiler giderek daha da yoğunlaşmış, sömürgeci güçler arasındaki paylaşım mücadeleleri hız kazanmıştı.

Bugün işler yeni bir Kırım savaşına doğru gelişebilir mi? Karşılıklı sert atışmalar gündemde olsa da olayların gelişmesi yeni bir savaşa yol açacak gibi gözüküyor. Ancak çok ciddi siyasi gelişmelerin kapısı aralanmış durumda. Ukrayna’ya ait Kırım özerk bölgesinin bütünüyle fiilen Rusya’nın kontrolünde bir özerk bölge olması ihtimali oldukça güçlü bir olasılıktır. Elbette gelişmeler sadece bununla sınırlı kalmayacaktır. Ukrayna ciddi bir bölünme ile karşı karşıyadır. Ülkenin Doğu’sunda ve Güney’inde Rus nüfus ağırlıklı ve şimdiden oralarda ciddi bir hareketlenme görülüyor. Bu bölgelerin özerkliğini ilan etmesi tartışılıyor vb.

AB ve ABD’nin -her birisinin ayrılan çıkarları bulunuyor- Ukrayna’nın kontrolünü ele geçirme ataklarına Rusya gecikmeli de olsa sert bir yanıt verdi. Rusya Ukrayna’nın bir bütün olarak kendi etki bölgesinden çıkarılmasına izin vermeyeceğini açıkça ortaya koymuş durumda. Ukrayna ve Kırım krizi AB, ABD ve Rusya arasında son yıllarda baş gösteren en ciddi kriz olması ile diğer krizlerden ayrılıyor. Kuşkusuz bir anlaşma da sağlanabilir. Ancak bu anlaşmanın Rusya’nın çıkarlarını gözardı edilerek yapılamayacağını vurgulamak gerekiyor. Öyle görülüyor ki, restleşmeler, ambargo tehditleri vb devam edecektir.

Rusya’nın elinde doğal gaz ve petrol gibi güçlü kozlar bulunmaktadır. Özellikle Almanya açısından bu durum büyük bir önem taşımaktadır. Türkiye açısından da benzer bir durum söz konusudur. Kırım’in statüsü Türkiye egemen sınıflarını yakından ilgilendirmekte, boğazlar nedeniyle de gerginliğin ortasında kalınma ihtimali bulunmaktadır. Şurası da açıktır ki, ABD emperyalizmi bu krizden AB ve Rusya’nın çıkarları aleyhine ve kendi etkisini güçlendirme lehine azami olarak yararlanmak isteyecektir.

Bitirken şuna da dikkat çekmek gerekir ki, patlayan her yeni kriz büyük emperyalist güçler arasındaki ilişkileri daha da gerginleştirmekte, çelişkileri yoğunlaştırmakta, ama diğer taraftan dünya halklarını da yeni felaketlere sürüklenme ile tehdit etmektedir. Şu da bi gerçek ki, felaketlere uğramak halkların kaderi değildir. Halklar karşı koyabildikleri, kendi kaderlerine sahip çıkabildikleri ölçüde bu felaketleri önleme olanağına sahiptirler.

Mart / 2014